

ČESKÁ REPUBLIKA

**ROZSUDEK
JMÉNEM REPUBLIKY**

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedkyně JUDr. Marie Žiškové a soudců JUDr. Lenky Kaniové a JUDr. Josefa Baxy v právní věci žalobce: **I. D.**, zastoupeného Mgr. Janem Lipavským, advokátem se sídlem Velké náměstí 135/19, 500 03 Hradec Králové, proti žalovanému **Ministerstvu vnitra** se sídlem Nad Štolou 3, poštovní schránka 21/OAM, 170 34 Praha 7, proti rozhodnutí ze dne 13. 1. 2004, č. j. OAM-1032/VL-07-C04-2003, o kasační stížnosti žalobce proti usnesení Krajského soudu v Ústí nad Labem ze dne 1. 12. 2004, č. j. 14 Az 321/2004-24,

takto:

- I.** Usnesení Krajského soudu v Ústí nad Labem ze dne 1. 12. 2004, č. j. 14 Az 321/2004-24, **se zrušuje.**
- II.** Žaloba proti rozhodnutí žalovaného ze dne 13. 1. 2004, č. j. OAM-1032/VL-07-C04-2003, **se odmítá.**
- III.** Žádný z účastníků **nemá** právo na náhradu nákladů řízení.

Odůvodnění:

Rozhodnutím ze dne 13. 1. 2004 neudělil žalovaný žalobci azyl podle § 12, § 13 odst. 1, 2 a § 14 zákona č. 325/1999 Sb., o azylu; zároveň vyslovil, že se na žalobce nevztahuje překážka vycestování ve smyslu § 91 tohoto zákona. Rozhodnutí odůvodnil tím, že žalobce opustil svou vlast z obavy před neznámými osobami, které po něm nezákonně vymáhají náhradu škody pod pohrůzkou násilí, a o azyl požádal ve snaze legalizovat svůj pobyt v České republice; z takových důvodů však azyl nelze udělit.

Žalobce napadl toto rozhodnutí podáním ze dne 6. 2. 2004, doručeným Krajskému soudu v Ústí nad Labem dne 9. 2. 2004. V podání nazvaném „Odvolání“ uvedl pouze tolik,

že se odvolává proti rozhodnutí Ministerstva vnitra ve své věci, které označil číslem jednacím. Sdělil i údaje o sobě samém, a to datum narození, evidenční číslo žadatele o azyl a adresu.

Krajský soud v Ústí nad Labem nato žalobce vyzval usnesením ze dne 3. 3. 2004 k nápravě četných nedostatků jeho podání, které posoudil jako žalobu proti rozhodnutí správního orgánu, a to ve lhůtě deseti dnů od doručení usnesení. Žalobce byl vyzván zejména k označení rozsahu, v němž rozhodnutí napadá, a důvodů (žalobních bodů), z nichž tak činí; byl také poučen o tom, že pokud výzvě ve lhůtě nevyhoví, bude jeho podání odmítnuto, nestanoví-li zákon jiný procesní důsledek. Usnesení bylo žalobci zasláno na adresu označenou v žalobě (R. 25, P. 3); žalobce nebyl při doručování zásilky zastížen, a zásilka byla proto dne 18. 3. 2004 uložena na poště, kde si ji žalobce převzal dne 19. 3. 2004. Ani ve stanovené lhůtě, ani později však na výzvu soudu k odstranění vad podání nereagoval.

Dne 31. 5. 2004 se krajský soud obrátil na Ředitelství služby cizinecké a pohraniční policie s dotazem na současný pobyt žalobce. Ředitelství reagovalo přípisem ze dne 4. 6. a 8. 6. 2004, v nichž sdělilo, že žalobce má vydáno výjezdní vízum za účelem řízení o udělení azylu platné do 10. 4. 2004. Jeho poslední známou adresou pobytu je P. s. Č. Ú., které však žalobce svévolně opustil dne 11. 3. 2004; jeho další pobyt není znám. Dne 6. 10. 2004 adresoval krajský soud též dotaz jak Ředitelství služby cizinecké a pohraniční policie, tak i Oblastnímu ředitelství služby cizinecké a pohraniční policie v Teplicích, které postoupilo dotaz přímo pracovišti cizinecké policie v Č. Ú. Ani z odpovědí na tento dotaz, doručených mu 8. 11. a 18. 11. 2004, však krajský soud nezjistil nic nového. Usnesením ze dne 1. 12. 2004 proto zastavil řízení a ustanovil žalobci opatrovnici pro doručení tohoto usnesení. Zastavení řízení odůvodnil tak, že soudu se opakovaně nepodařilo zjistit pobyt žalobce a tato skutečnost bránila rozhodnutí ve věci po dobu nejméně 90 dnů (§ 33 zákona o azylu); tato lhůta přitom uplynula dne 4. 9. 2004 a soud ji počítal od prvního sdělení cizinecké policie ze dne 4. 6. 2004. Usnesení bylo vyvěšeno na úřední desku dne 1. 12. 2004 a sňato dne 15. 12. 2004; opatrovnici bylo doručeno dne 16. 12. 2004 a toto datum vyznačil krajský soud na originál rozhodnutí jako den, kdy rozhodnutí nabylo právní moci.

Dne 2. 2. 2005 byla u Krajského soudu v Ústí nad Labem podána kasační stížnost, v níž žalobce označil napadené usnesení ze dne 1. 12. 2004 za nezákonné ve smyslu § 103 odst. 1 písm. e) soudního řádu správního. Žalobce je přesvědčen, že v jeho věci nebyly splněny podmínky stanovené v § 33 zákona o azylu: krajský soud totiž nevyčerpal všechny možnosti k tomu, aby zjistil žalobcův pobyt a mohl ve věci rozhodnout. Dotazoval se sice opakovaně cizinecké policie, a to jak v Praze, tak přímo v Červeném Újezdu; spokojil se však vždy pouze se sdělením, že žalobcův pobyt znám není, zatímco podle žalobce měl zjišťovat i jinou adresu nebo adresy, na nichž se žalobce zdržoval v minulosti. Žalobce se zdržoval mj. na adrese R. 25, P. 3, kde si přebíral poštu, a tuto adresu také nahlásil v P. s. Č. Ú. Kdyby soud požádal o informaci o všech adresách, na nichž se žalobce kdy zdržoval, jistě by mu tato adresa byla sdělena, a mohl by tak ve věci dále jednat a rozhodnout, protože žalobce se na této adrese vskutku zdržoval a přebíral tam poštu. Žalobce proto navrhl, aby Nejvyšší správní soud zrušil napadené usnesení krajského soudu a věc mu vrátil k dalšímu řízení. Požádal též o to, aby jeho kasační stížnosti byl přiznán odkladný účinek; tato žádost se však - s ohledem na věcné rozhodnutí o kasační stížnosti - stala bezpředmětnou.

Nejvyšší správní soud o věci uvážil takto:

Žalobce má pravdu v tom, že ve věci nebyly dány podmínky pro zastavení řízení. Podle § 33 zákona o azylu (ve znění účinném v době rozhodování soudu, tj. před novelizací provedenou zákonem č. 350/2005 Sb.) zastaví soud řízení, jestliže nelze zjistit místo žalobcova pobytu a tato skutečnost brání po dobu nejméně 90 dnů rozhodnutí ve věci; to se však v žalobcově věci nestalo.

V první řadě je mylný závěr krajského soudu o tom, že nebylo možno zjistit místo žalobcova pobytu. Žalobce sám uvedl v žalobě přesnou adresu (R. 25, P. 3); v případech, kdy tak žalobce učiní, se takový údaj obvykle považuje za údaj nejaktuálnější a odpovídající skutečnému stavu a soud doručuje žalobci na jím sdělenou adresu. Teprve pokud se to nezdaří a zásilka se vrátí zpět s tím, že adresát je na uvedené adrese neznámý, je na místě začít zjišťovat pobyt žalobce v evidencích státních orgánů.

Krajský soud zpočátku postupoval logicky: zapsal žalobcovo velmi strohé podání do rejstříku nejasných podání a výzvu k odstranění vad podání mu zaslal na adresu uvedenou v žalobě. Tuto zásilku, která byla po neúspěšném pokusu o doručení uložena na poště, si žalobce osobně převzal, o čemž svědčí podpis na doručence. Ničím tedy nebyla zpochybněna skutečnost, že žalobce se na udané adrese skutečně zdržuje, nebo se tam minimálně zdržoval alespoň v té míře, že si mohl v úložní lhůtě vyzvednout zásilku jemu adresovanou. Jedině tato okolnost je pro řízení před soudem významná: soudu jednajícimu o žalobě proti rozhodnutí ve věci azylu může být lhostejné, zda se žalobce na této adrese zdržuje trvale nebo přechodně, legálně či protiprávně, nebo zda se zdržuje úplně jinde a na udané adrese si jen vyzvedává poštu. Cílem soudu v takovém řízení není být dopodrobna obeznámen s historií žalobcových pobytů na území České republiky či zjišťovat právní tituly žalobcova pobytu na území, nýbrž si zajistit komunikaci s žalobcem v rozsahu nezbytném pro další vedení řízení. Není proto zřejmé, proč se soud opakovaně tázal ústředního i oblastního orgánu cizinecké policie na pobyt žalobce, pokud mu žalobce sám označil adresu, na niž mu soud poté úspěšně doručil.

Ještě méně jasný je pak vztah mezi žalobcovým svévolným opuštěním pobytového střediska, o kterém soud zpravila policie, a neznámým místem jeho pobytu. Odůvodnění rozsudku krajského soudu vede k domněnce, že mezi svévolným odchodem ze střediska a neexistujícím údajem o současném pobytu je příčinná souvislost; tak tomu ale není. Jak bylo naznačeno v předchozím odstavci, úkolem soudu při zjišťování žalobcova místa pobytu není hodnotit, zda žalobce dodržel zákon o azylu a splnil svou ohlašovací povinnost vůči cizinecké policii – tedy zabývat se právní stránkou věci - ale udělat vše pro zjištění faktického stavu, bez ohledu na právnost či protiprávnost žalobcova počínání. Je jisté snazší zjistit pobyt žadatele o udělení azylu, pokud žadatel o změnách místa pobytu informuje cizineckou policii, jak mu to zákon o azylu ukládá v § 77; zastavení řízení podle § 33 zákona o azylu však na druhé straně není sankcí za nesplnění ohlašovací povinnosti. Pokud žadatel o udělení azylu – žalobce sám informuje soud o místě svého pobytu a na toto místo mu lze s úspěchem doručovat, nemůže soud po dalším pátrání v úředních evidencích zastavit řízení v jeho věci jen proto, že žalobce neposkytl tutéž informaci i cizinecké policii. Soud má se žalobcem ve fázi odstraňování vad podání především komunikovat a vyvozovat důsledky z případné žalobcovy nečinnosti v soudním řízení, nikoli zkoumat, zda žalobce komunikuje i s jinými státními orgány a plní své povinnosti vůči nim tak, aby jeho aktuální pobyt byl zanesen i v jejich evidencích.

Krajský soud tedy pochybil, pokud se i po úspěšném doručení výzvy na žalobcem sdělenou adresu nadbytečně obracel na cizineckou policii a pouze jejím sdělení přikládal váhu, přehlížeje přitom zcela informaci o místě pobytu poskytnutou samotným žalobcem.

Kromě toho soud postupoval nesprávně i při počítání devadesátidenní lhůty, po níž byl žalobcův pobyt neznám. Lhůta podle soudu běžela od 4. 6. 2004, kdy cizinecká policie vyhotovila první přípis o tom, že žalobcův pobyt není od jeho svévolného odchodu z pobytového střediska znám. Uvedené datum je však víceméně náhodné a pro běh lhůty podle § 33 zákona o azylu nemůže mít žádný význam. Tato lhůta se nepočítá ani od data, kdy žalobce opustil úředně evidované místo pobytu, aniž nahlásil jiné, ani od zcela nahodilého dne, v němž orgán vedoucí evidenci pobytu reaguje na dotaz soudu, nýbrž ode dne, kdy soud neuspěje ve svém úsilí kontaktovat žalobce a kdy pro neznalost místa žalobcovy pobytu nemůže dále pokračovat v řízení. Takovým dnem bývá ten den, v němž se soud pokusí žalobci neúspěšně doručit. Soud se totiž nezajímá o to, zda a kde byl žalobce k zastavení v době bezprostředně po doručení rozhodnutí ve věci azylu, při podání žaloby nebo kdykoli od započetí řízení před soudem do dne, kdy se soud žalobci pokusil doručit prvou písemnost: důležité je pro něj jen to, že žalobci lze doručovat, což je nezbytným předpokladem pro procesní součinnost soudu a účastníků řízení.

V projednávané věci nevyvstala žádná překážka v doručování, neboť žalobce si výzvu osobně převzal. Krajský soud tedy měl z fungující adresy vycházet, a ne zaměřovat nemožnost zjistit úředně evidované místo pobytu s nemožností zjistit jakékoli faktické místo pobytu, která v této věci nenastala: žalobcův pobyt (resp. minimálně jeho korespondenční adresa, což je pro účely ustanovení § 33 zákona o azylu totéž) znám byl. Už vůbec zde pak nebyl důvod a logický podklad pro to, aby soud umísťoval počátek běhu lhůty do zcela náhodného data v korespondenci mezi ním a jiným státním orgánem: tato lhůta v žalobcově věci totiž vůbec nepočala běžet.

Jelikož v důsledku nesprávného postupu soudu nebylo možno s jistotou tvrdit, že žalobcův pobyt byl v řízení o žalobě neznám po dobu minimálně devadesáti dnů, není jeho kasační stížnost ani opožděná, jak mylně uvádí krajský soud v předkládací zprávě ke kasační stížnosti. Soud neshromáždil dostatečná skutková zjištění pro svůj závěr o neznámém pobytu žalobce; v řízení tak nebyly splněny podmínky pro to, aby soud žalobci ustanovil opatrovníka a doručoval mu pouze prostřednictvím úřední desky a následně doručoval již jen opatrovníkovi. Soud měl žalobci naopak doručovat přímo na známou adresu, na niž mu již jednou úspěšně doručil. Patnáctým dnem po vyvěšení usnesení na úřední desku tak nedošlo k fiktivnímu doručení, a výrok o ustanovení opatrovníka nemohl nabýt právní moci; jelikož nebyl pravomocně ustanoven opatrovník, nenabyl právní moci ani výrok o zastavení řízení. Dnem, kdy bylo usnesení o zastavení řízení žalobci skutečně doručeno a kdy nabylo právní moci, je den, kdy si žalobce usnesení osobně převzal, tj. 24. 1. 2005. Patnáctidenní lhůta pro podání kasační stížnosti začala běžet v úterý 25. 1. 2005 a skončila v pondělí 7. 2. 2005; kasační stížnost podaná u soudu dne 2. 2. 2005 je tak podána včas.

Krajský soud měl přesto pravdu v tom, že v řízení nebylo možno vydat rozhodnutí ve věci: tuto nemožnost však nezpůsobil domněle neznámý pobyt žalobce, nýbrž závažné nedostatky podání, z něhož nebylo možno vůbec seznat, čeho se žalobce u soudu domáhá. Žalobce se omezil v podstatě jen na oznámení nesouhlasu s rozhodnutím v zákonné lhůtě; ani v nejmenším nenaznačil, jakých pochybení se žalovaný v jeho věci dopustil a proč by jeho rozhodnutí mělo být zrušeno. Krajský soud vyzval žalobce k odstranění těchto nedostatků; zároveň jej poučil o tom, že jeho podání bude odmítnuto, pokud výzvě

nevyhoví. Žalobce si výzvu osobně převzal; přesto však na ni nijak nereagoval. Není proto zřejmé, proč krajský soud nepostupoval v souladu s § 37 odst. 5 s. ř. s. a podání (žalobu) neodmítl, kterýžto následek zákon stanoví pro případ, že podatel nedoplní a neopraví své podání ve stanovené lhůtě a v řízení není možno pro tento nedostatek pokračovat.

Nejvyšší správní soud tedy přisvědčil žalobci v tom, že řízení v jeho věci nemělo být zastaveno podle § 33 zákona o azylu; zároveň však shledal, že žalobu, kterou žalobce podal k soudu, nebylo pro její závažné nedostatky možno projednat a žalobce to ani přes výzvu soudu nenapravit. Ve věci tak nebyla dána podmínka řízení spočívající v zahájení řízení podáním k tomu způsobilým. Současně se zrušením usnesení krajského soudu proto Nejvyšší správní soud z úřední povinnosti [§ 109 odst. 3, § 103 odst. 1 písm. c) s. ř. s.] odmítl žalobu proti rozhodnutí žalovaného o neudělení azylu (§ 110 odst. 1 s. ř. s., věta první za středníkem).

Výrok o náhradě nákladů řízení vychází z § 60 odst. 3 s. ř. s., podle něhož žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů řízení, byla-li žaloba odmítnuta. To se vztahuje jak na řízení před Nejvyšším správním soudem, tak na řízení před soudem krajským (§ 110 odst. 2 věta druhá s. ř. s.).

P o u č e n í : Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 12. dubna 2006

JUDr. Marie Žišková
předsedkyně senátu